

Pani J.

Na hranicích se ptali: “Vy se vracíte domů?”

„Při vzpomínce na události srpna roku 1968 se mi vybaví několik okamžiků,“ začíná vyprávění paní J. „Dne 20. srpna přijeli domů do Plzně moji rodiče, kteří se právě vraceli z návštěvy u příbuzných v tehdejší SRN. Matka se tam tehdy po letech setkala se svým bratrem, který už dříve emigroval a v té době již trvale žil v USA. Byli celkem vyděšení, protože ještě v Německu zaznamenali v televizním zpravodajství informaci o vojácích v těsné blízkosti našich státních hranic. Samozřejmě neměli ponětí, co se chystá. V časných hodinách následujícího dne mě otec vzbudil s tím, že na naše území vstoupila vojska Varšavské smlouvy, že to vysílá rozhlas a konkrétně plzeňský Rozhlas vyzývá k účasti na shromáždění před jeho budovou. Následovala hádka, otec mě samozřejmě nechtěl pustit, prosadila jsem si ale svou a odešla. Bydleli jsme nedaleko a v parku před budovou rozhlasu se už vytvářely hloučky lidí, hlavně „Škodováků“, studentů... Sedělo se na schodech před budovou, v dalších dnech vzniklo takové provizorní tábořiště, lidé nocovali ve stanech, jiní sem přinášeli potraviny...Já osobně vydržela celý týden, pak končily prázdniny a já musela nastoupit do zaměstnání.

Když dorazily tanky do Plzně, přijely i k budově rozhlasu. Dodnes si dovedu vybavit ty nepříjemné a úzkostné pocity, které jsme měli, když proti nám stály tanky, obrněné transportéry, lafeta jednoho z nich mířila přímo na nás, napětí bylo na obou stranách. Ptali jsme se přímo samotných vojáků, proč přijeli, jejich odpovědi však bylo pouhé mlčení. Pokud už někteří reagovali, opakovali stále dokola kontrarevoluce. Snažili jsme se vysvětlit, že u nás nic takového neprobíhá, ale marně. Někteří z nás se hned v prvních hodinách celých událostí snažili dostat do Prahy, aby se dozvěděli více, pronikli do centra dění, to však bylo téměř nemožné, vše bylo zcela ochromeno.“

„S nadcházejícím školním rokem jsem se přesunula do pohraničí, kde jsem učila na tzv. umístěnce už v předchozím roce, kdy jsem ještě dokončovala studium na Pedagogické fakultě v Plzni, zároveň už ale pracovala, protože v pohraničí byl nedostatek učitelů. I tady byly jednotky vojáků a lidé ve vesnici se různili svými názory a postoji. S kamarádkou a kolegyní v jedné osobě jsme po vesnici roznášely letáky proti pobytu cizích vojáků, ale jen do chvíle, kdy jsme byly udány. „Za trest“ jsem byla přeložena do ještě menší obce,“ uzavírá vzpomínku na rok 1968 paní J.

„Když se vrátím k možnostem výjezdů přes hranice, vyjeli jsme naposledy jako rodina v roce 1969, a to do Holandska. Naší cestě předcházely problémy s povolením pro matku, i ona však nakonec svolení získala. Už během našeho pobytu za hranicemi nám opakovaně bylo nabízeno, abychom „venku“ zůstali natrvalo, pro nás to ale byla nepřijatelná představa. Při návratu domů nás samozřejmě opět „vítali“ vojáci se samopaly a dodnes si pamatuji, jak se nás na hranicích nevěřicně ptali – vy se vracíte domů? Sedmdesátá léta pro naši rodinu znamenala konec jakýchkoli cest do zahraničí, pro otce vyloučení ze strany a pro sestru nemožnost studia.“

„Sedmdesátá léta, tedy období tzv. normalizace, už jsem prožívala sama jako matka malých dětí, pro které jsem se snažila občas přivést z Německa zboží, které bylo u nás tzv. nedostatkové nebo prostě zboží, které by bylo jiné, než jaké bylo k dostání běžně v obchodech. Šlo především o dětské zboží, punčocháče, zástěrky, cokoliv. Náročnější než obstarat si peníze na nákupy bylo zvládnutí samotné celní kontroly, a to i přesto, že jsme vyjížděli do NDR, tedy země, která byla součástí stejného bloku států jako tehdejší socialistické Československo. Byli jsme nuceni absolvovat důkladné osobní prohlídky, zažila jsem dokonce, že jsme se museli vysvlékat. Celý tento „kontrolní“ proces byl nepříjemný a už vůbec ne důstojný. Připadali jsme si jako zločinci. Bylo nám prohlíženo celé auto, veškerý úložný prostor, dokonce i svačina, rozšroubovat jsme jednou museli i termosku. Kromě toho jsme museli vyplňovat tzv. celní prohlášení, kde jsme uváděli informace o konkrétním zboží, které vezeme, v jakém množství...Snad proto vynalézavost lidí, jak obelstít celníky, neznala mezí. Kdo si chtěl přivést například boty, vyjel ve starých, které v Německu zahodil a vracel se v nových. Švagr jednou převážel záclony namotané přímo na těle, kamarádka kadeřnice vyjížděla s pečlivě vytvořenými lokny, v nichž schovávala stočené marky. V domácím prostředí jsme nedostatkové zboží získávali prostřednictvím prodeje Tuzexu. Strýc posílal každoročně určitý obnos v dolarech přímo na adresu Tuzexu, naše rodina si pak vyzvedla v dané

hodnotě balík s potravinami.“

„Ráda vzpomínám i na původně pracovní vztahy, které jsme v této době navazovali a které mnohdy přerostly ve vztahy osobní, udržované i mimo pracoviště. Pracovala jsem celý život ve školství a během mého působení na různých školách docházelo k setkáním s kolegy z tzv. „družebních“ škol z NDR. V podstatě vždy jsme nakonec došli k závěru, že oficiální politika státu nemůže zabránit obyčejným a upřímným mezilidským vztahům. S kolegy z těchto škol jsme se pak mnohokrát navštívili navzájem i během soukromých cest. Východní Němci do Československa jezdili také za nákupy, ve velké míře i na dovolenou, vozy značek Trabant a Wartburg doslova zaplavovaly naše silnice, hlavně v letní sezoně. Naši němečtí přátelé nás s humorem označovali jako „socialistické kapitalisty“ - měli jsme vlastní dům, chatu a auto. Češi a Němci se často přátelili i v zahraničí – v Maďarsku, Bulharsku, Jugoslávii, tedy zemích, které byly pro nás dosažitelné.“